

Batykó Róbert

Doktori értekezés témavázlata

1. Bevezetés

A doktori értekezésem a kortárs festészet kihívásait és lehetőségeit vizsgálja a tömegkultúra és az információ korában. Célom, hogy bemutassam a modern művészetelméleti és kultúrkritikai gondolkodók (pl. Frankfurter Iskola, szituacionizmus, vizuális kultúra kutatás, kortárs képelméletek) munkásságát, valamint a saját festészeti gyakorlatomon keresztül reflektáljak ezekre a kérdésekre. Fő állításom, hogy a festészet új paradigmaváltáson megy keresztül, melynek fő mozgatórugója a technológiai fejlődés. A kutatásom során arra törekszem, hogy feltárjam, hogyan befolyásolja a digitális kultúra és a technológiai innováció a festészeti technikákat és az alkotói folyamatokat, valamint hogy ezek a változások milyen hatással vannak a művészet értelmezésére és befogadására. Ennek megfelelően a dolgozat két fő részre, egy elméleti és egy gyakorlati egységre osztható. Míg az első egységben a tézisem lehetséges művészettörténeti és esztétikai dimenzióit tárgyalja, addig a második rész saját festészeti praxisom vonatkozó példáin keresztül elemzi a témát.

2. Elméleti rész

2.1. A Frankfurter Iskola és a szituacionisták

A Frankfurter Iskola (Theodor Adorno, Walter Benjamin) és Guy Debord szituacionista mozgalma a modernitás vizuális kultúrájának kritikájával foglalkozik. Benjamin az „auráról” írt, ami a műalkotás egyedi jelenlétét jelenti, és amelyet a technológiai reprodukció veszélyeztet. A műalkotás aurájának elvesztése Benjamin szerint a tömeges sokszorosítás következménye, amely a művészet demokratizálódásával és az eredeti műalkotások jelentőségének csökkenésével jár. Adorno szerint a kultúraipar sablonos, tömegtermelt tartalmakat hoz létre, amelyek a művészet eredetiségét és egyediségét rombolják. Az általa kritizált kultúraipar célja a fogyasztók homogenizálása és a kritikai gondolkodás elfojtása. Debord a „látvány társadalmáról” írt, amelyben a képek túltermelése és a vizuális fogyasztás dominál, elrejtve a társadalmi egyenlőtlenségeket és kizsákmányolást. Debord szerint a látvány társadalma a valóság közvetlen tapasztalatának helyét veszi át, és a társadalmi kapcsolatok egyre inkább a képek közvetítésével valósulnak meg.

2.2. W. J. T. Mitchell a képek politikájáról és Nicholas Mirzoeff a posztmodern vizuális kultúráról

W. J. T. Mitchell az amerikai irodalom- és művészettörténész a kritikai művészettörténet és vizuális kultúra-kutatás egyik meghatározó alakja. Mitchell a képek politikájával foglalkozik, és azt vizsgálja, hogyan befolyásolják a képek a társadalmi és politikai folyamatokat. A képek hatalmi eszközökké válnak, amelyek alakítják a közvéleményt és a társadalmi normákat. Mitchell szerint a képek nem

csupán passzív tárgyak, hanem aktív szereplők, amelyek képesek befolyásolni a társadalmi diskurzust és az egyéni percepciókat. A képek politikája magában foglalja a képek előállításának, terjesztésének és befogadásának dinamikáját, valamint azt, hogyan képesek a képek hatalmi struktúrákat létrehozni és fenntartani.

Nicholas Mirzoeff a posztmodern vizuális kultúra kutatója, aki a „vizuális kultúra tanulmányok” (visual culture studies) egyik meghatározó alakja. Mirzoeff szerint a vizuális kultúra a mindennapi élet szerves része, és a képek folyamatosan formálják identitásunkat és világgépünket. A posztmodern vizuális kultúra jellemzője, hogy a képek jelentése folyamatosan változik, és új kontextusokban újraértelmeződnek. Mirzoeff hangsúlyozza, hogy a vizuális kultúra nem csupán a magas művészet képeit foglalja magában, hanem a mindennapi élet képeit is, mint például a reklámok, a filmek és a digitális média képeit. A vizuális kultúra tanulmányozása segít megérteni, hogyan hatnak a képek az egyéni és kollektív identitásformálásra, valamint hogyan alakítják a társadalmi és politikai valóságot.

2.3. A poszt-digitális kultúra és a technikai képek hatása a kortárs festészetben

A poszt-digitális kultúra a digitális technológia mindent átható jelenlétét és annak hatását vizsgálja a kortárs festészetben. A digitális képek és technológiák integrálása új lehetőségeket nyit a művészi kifejezőmódok előtt, ugyanakkor kihívásokat is jelent a hagyományos festészeti technikák számára. A digitális technológia lehetővé teszi a képek manipulációját, új kontextusokba helyezését és új jelentések létrehozását. A poszt-digitális kultúra nem csupán a digitális technológiák használatát jelenti, hanem azoknak a társadalmi és kulturális hatásainak a vizsgálatát is. A digitális képek és technológiák elterjedése új kérdéseket vet fel a művészi hitelesség, az eredetiség és az alkotói folyamatok kapcsán. A poszt-digitális festészetben a művészek gyakran használnak digitális eszközöket és technikákat, mint például a 3D-nyomtatást, a digitális festőprogramokat és az algoritmusokat, hogy új művészi formákat és kifejezési módokat hozzanak létre.

2.4. Nemzetközi kitekintés: A bécsi MUMOK Painting 2.0 kiállítása

A MUMOK Painting 2.0 kiállítás a modernizmus történeti számvetését és a médiumspecifikusság narratívájának decentralizálását vizsgálja. A kiállítás bemutatja, hogy a festészet képes volt integrálni a konceptuális gondolkodást, és új vitalitást hozott létre a heterogenitásra alapozva. A festészet „rematerializációja” és globalizációja megmutatja, hogy a műfaj továbbra is releváns és képes alkalmazkodni a technológiai és társadalmi változásokhoz. A kiállítás rávilágít arra, hogy a festészet nem csupán egy tradicionális művészeti forma, hanem egy dinamikusan fejlődő médium, amely képes reflektálni a kortárs társadalmi és kulturális kérdésekre. A Painting 2.0 kiállítás példái között szerepelnek olyan művészek munkái, akik különböző médiumokat és technikákat integrálnak, hogy

új vizuális nyelvet hozzanak létre. Ez a megközelítés lehetővé teszi a festészet számára, hogy új formákat és jelentéseket hozzon létre, és új módon kapcsolódjon a nézőkhöz.

3. Gyakorlati rész

3.1. *A technológiához és tömegkultúrához való viszony a saját festői praxisomban*

Saját festészeti gyakorlatomban a „remix”, „remake”, „sampling” és művészi kisajátítás módszereit alkalmazom. Ezek a technikák lehetővé teszik a különböző vizuális elemek újraértelmezését és új kontextusba helyezését. A technológiai újítások és a tömegkultúra hatásai jelentős változásokat hoznak az alkotói folyamatokban és a művészet megítélésében. Úgy vélem, ezek a változások meghatározhatják, hogy mit tartunk a jövőben művészetnek. Az általam alkalmazott technikák révén a festészet új dimenziói tárulnak fel, amelyek lehetővé teszik a hagyományos és az új médiumok közötti határvonalak elmosódását. A remix és remake technikák segítségével a múlt művészeti alkotásait új kontextusba helyezem, és új jelentésekkel ruházom fel őket. A sampling módszerével különböző vizuális elemeket kombinálok, hogy új kompozíciókat hozzak létre, míg a művészi kisajátítás révén az eredeti művek újraértelmezése és újrahasznosítása révén hozok létre új művészi tartalmakat.

3.2. *A festőgépről*

A festőgép egy olyan technikai eszköz, amely lehetőséget nyújt a festészet technikai és mediális átalakulásaira adott válaszok kidolgozására. A festőgép használata lehetővé teszi a festészeti technikák automatizálását és új kreatív lehetőségek felfedezését. Úgy látom, a festőgép egyfajta válasz a kortárs technológiai-mediális kihívásokra, és új perspektívát nyit a festészet számára. A festőgép alkalmazása révén a festészet új technológiai és esztétikai dimenziókat tár fel, és lehetőséget nyújt az automatizálás és a kézi munka közötti új egyensúly megteremtésére. A festőgép használata lehetővé teszi a művész számára, hogy új technikákat és módszereket próbáljon ki, és hogy a festészet határait újraértelmezze. A festőgép nem csupán egy eszköz, hanem egy új művészeti médium, amely lehetőséget nyújt a kreatív kifejezés új formáinak felfedezésére.

3.3. *Az anaglif- és antropomorf-sorozat*

Anaglif-sorozatomban a térhatású képek létrehozásának technikájával foglalkozom, míg az antropomorf-sorozatomban az emberi alak és gépi formák kombinációjával kísérletezem. Ezek a sorozatok a technológia és a művészet határterületein mozognak, és új vizuális élményeket kínálnak a nézők számára. Az anaglif-sorozat a háromdimenziós látvány élményét nyújtja, míg az antropomorf-sorozat a gépi és emberi formák közötti kapcsolatokat vizsgálja. Az anaglif technika lehetővé teszi, hogy a képek térbeli dimenziókat nyerjenek, és hogy a nézők új módon élvezhessék a festészetet. Az

antropomorf sorozat révén a művészi alkotások az emberi és gépi formák közötti határvonalakat vizsgálják, és új kérdéseket vetnek fel a technológia és az emberi test viszonyáról. Ezek a sorozatok új lehetőségeket kínálnak a festészet számára, hogy a technológia és az emberi tapasztalat közötti kapcsolatokat feltárja, és hogy új vizuális nyelvet hozzon létre.

3.4. Konklúzió

Doktori értekezésem arra a következtetésre jut, hogy a kortárs festészet jelenleg egy jelentős paradigmaváltáson megy keresztül, amely szorosan összefügg a technológiai fejlődés gyors ütemével és a tömegkultúra mindent átható befolyásával. Ez a változás nem csupán felszínes, hanem mélyrehatóan érinti a festészet fogalmát, kivitelezését és percepcióját a művészet és a társadalom szélesebb kontextusában.

Kutatásom egyik központi állítása az, hogy a festészet, amelyet sokáig hagyományos és némileg statikus művészeti formának tekintettek, figyelemre méltó fejlődőképességet mutatott. Ez az evolúció nagyrészt a digitális eszközök, az új médiumok és a technológiai innovációk beépítésének köszönhető, amelyek új technikákat és lehetőségeket vezettek be, amelyek korábbi korszakokban elképzelhetetlenek voltak. A digitális technológia megjelenése nemcsak kibővítette a festők rendelkezésére álló technikai eszköztárat, hanem újradefiniálta magát a festészet létrehozásának fogalmát is. Ebben az új paradigmában a festészet már nem korlátozódik a pigmentek felvitelére egy sík felületre; mostantól egy széles spektrumú gyakorlathoz tartozik, amely magában foglalja a digitális manipulációt, algoritmikus folyamatokat és még a robotikai automatizációt is.

Ez a technológiai integráció megkérdőjelezi a művészi hitelesség és eredetiség történelmi fogalmait. Hagyományosan egy festmény értéke gyakran összekapcsolódott annak egyediségével, Walter Benjamin által leírt "aurájával"—egy olyan minőség, amely a mű eredeti, időben és térben egyedi lététől függött. Azonban a digitális korszakban, ahol a képek végtelenül reprodukálhatók és átalakíthatók, az aura fogalma újradefiniálódik. Kutatásom arra utal, hogy a festészet értékét nem csökkenti, hanem inkább kibővíti ez az elmozdulás a reprodukálhatóság és digitális manipuláció felé, mivel új kreatív lehetőségeket és kifejezési módokat nyit meg. Lehetővé teszi a művészek számára olyan gyakorlatok alkalmazását, mint a "remix," "remake," és "sampling," ahol a meglévő vizuális elemek újraértelmezésre és új kontextusban történő felhasználásra kerülnek. Ezek a gyakorlatok kiemelik a kortárs művészet jelentésének folyékonyágát, és tükrözik a szélesebb kulturális elmozdulást az intertextualitás és hibriditás felé.

A tömegkultúra hatása a kortárs festészetre egy másik kritikus aspektusa ennek a paradigmaváltásnak. A tömegkultúra, amelyet a képek elterjedése jellemez a televízió, film és újabban az internet és a közösségi média révén, alapvetően megváltoztatta azt a vizuális tájat, amelyben élünk. Ez a képek folyamatos áradása olyan kultúrát eredményezett, ahol a vizuális

dominancia érvényesül, és a festészetnek, mint vizuális művészeti formának, ebben a zsúfolt mezőben kell navigálnia.

Értekezésem azt állítja, hogy a kortárs festészet többféleképpen reagál a tömegkultúra által jelentett kihívásokra. Egyrészt kritikát fogalmazhat meg, és alááshatja a tömegmédiában terjedő normákat és sztereotípiákat, amint az olyan művészek munkáiban látható, akik iróniát, pastiche-t és appropriációt használnak a fogyasztás, identitás és hatalmi struktúrák kommentálására. Másrészt a festészet be is fogadhatja a tömegkultúra esztétikáját, beépítve olyan elemeket, mint a vibráló színek, merész grafika és a popkulturális utalások, hogy kapcsolatot teremtsen egy szélesebb közönséggel. Ez a kettős megközelítés lehetővé teszi, hogy a festészet releváns maradjon egy olyan társadalomban, ahol a figyelem egyre inkább széttöredezett, és a képek értéke gyakran azok azonnali hatása alapján dől el, nem pedig mélységük vagy eredetiségük szerint.

Végül, értekezésem reményeim szerint hozzájárul a kortárs festészeti diskurzus gazdagításához, és új perspektívákat kínál a művészet és a technológia kapcsolatának megértéséhez. Célom az, hogy munkám segítségével új utakat nyissak meg a festészet jövőbeni kutatása és gyakorlata számára, és inspirációt nyújtsak más művészeknek és kutatóknak a művészeti innováció és a technológiai alkalmazkodás terén.

4. Felhasznált irodalom

- 1 Adorno, Theodor W. "Fétisjelleg a zenében és a zenei hallás regressziója." Zoltai Dénes szerk.: A művészet és a művészetek. Bp., Helikon Kiadó (1998).
- 2 Baudrillard, Jean. A tárgyak rendszere. Budapest: Gondolat Kiadó, 1987.
- 3 Benjamin, Walter. "A műalkotás a technikai reprodukálhatóság korában." Aura: A Technikai Reprodukálhatóság Korszaka Után (2003).
- 4 Berthéline, Le. The Work of Art in the Digital Age: The Painting and Pixel: an Essay. BoD–Books on Demand, 2012.
- 5 Cramer, Florian. "What is 'Post-digital'?" In Postdigital aesthetics: Art, computation and design, pp. 12-26. London: Palgrave Macmillan UK, 2015.
- 6 Debord, Guy. A spektákulum társadalma. Ford. Erhardt Miklós. Open Books, 2022.
- 7 Demircan, Saim. "Painting 2.0: Expression in the Information Age." Art Monthly 393 (2016).
- 8 Frew, James. "Digital facture: Painting after new media art." PhotographyDigitalPainting: Expanding Medium Interconnectivity in Contemporary Visual Arts Practice. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing (2020).
- 9 Frew, James Eley Haldane. "Painting as a post-digital formalism." Journal of Contemporary Painting 9, no. 2 (2023): 167-191.

- 10 Groys, Boris. "Curating in the Post-Internet Age." *E-flux journal* 94 (2018).
- 11 Habermas, Jürgen, Jean-Francois Lyotard, and Richard Rorty. "A posztmodern állapot." *Századvég*, Budapest (1993).
- 12 Horkheimer, Max, és Theodor W. Adorno. "A kultúripar." Horkheimer, M.–Adorno, TW (1990): *A felvilágosodás dialektikája*. Budapest: Gondolat–Atlantisz–Medvetánc (1990).
- 13 Joselit, David. "What to do with pictures." *October* 138 (2011): 81-94.
- 14 Manovich, Lev. "Post-media aesthetics." *Transmedia frictions, the digital, the arts, and the humanities* 416 (2001).
- 15 Manovich, Lev. *AI aesthetics*. Moscow: Strelka press, 2018.
- 16 Mitchell, W. J. Thomas. *A képek politikája*. JATEPress Kiadó, 2008.
- 17 Mitchell, W. J. Thomas. "Realism and the digital image." *Critical realism in contemporary art: Around Allan Sekula's photography* (2006).
- 18 Mirzoeff, Nicholas. "Mi a vizuális kultúra." *Ex Symposion* (2000).
- 19 Royston, M. Roberts. *Serendipity*. (hely nélkül): Akadémiai Kiadó, 2005.
- 20 Ryan, David. "Painting 2.0-Expression in the Information Age." *Journal of Contemporary Painting* 3, no. 1-2 (2017).